

urnamezős kultúra népének jelenléte a Szentendrei út ezen szakaszának mindkét oldalán. A patak átvágta a betöltött árkot, amely tény ugyancsak alátámasztja a patak későbbi működését. A korai anyag (árok), illetve a kései anyag (patak völgy) markánsan elkülönül egymástól. Az árok betöltésének teljes eltávolítását követően még egy sírt találtunk az árok aljában, amelyben egy jó megtartású, nyújtott helyzetben lehelyezett csontváz feküdt. Érdekessége, hogy bal bokájára egy kisméretű (gyermek?) koponyát helyeztek. Miután semmiféle melléklete nem volt, datálása csak deduktív módon történhet. Figyelembe véve, hogy a betöltésben talált másik sírhoz képest ez a sír több mint egy méterrel mélyebben került elő, nem valószínű, hogy egyidejűleg ásták le őket. Valószínűbb, hogy a sír még az árok feltöltése előtt létesült, tehát 1–2. századi, esetleg korábbi, őskori.

BUDAI BALOGH TIBOR

56. Budapest, III. Miklós tér 5.

Ró

2006. február 21. és március 31. között a telken (Hrsz.: 18439) álló általános iskola felújítási és bővítési munkáit megelőző feltárást folytattunk az iskolaudvaron. A szomszédos telken az Alternatív Közgazdasági Gimnázium bővítése során 2003-ban Németh Margit és Kirchhof Anita folytattak leletmentést. Ekkor a tervezett cölöpalapok helyét tárhatták fel. Ásatási tapasztalataik alapján biztosan számíthattunk arra, hogy a római kori katonai tábor körül kialakult városias jellegű település – a canabae – újabb részleteit sikerült feltárnunk. Arra is számítottunk, hogy a 18–19. sz. közepe között ezen a területen használatban lévő evangélikus temető felszámolatlan sírjainak feltárása fogja munkánkat lassítani. Összesen 34 K–Ny-i tájolású fakoporsós, csontvázas sírt tártunk fel és dokumentáltunk. A sírokat már nagyrészt az igen magasan jelentkező római rétegekbe ásták. Az ásatás folyamán a megtalált római kori falak esetében többször észlelhettünk falkiszedéseket. Feltételezhető, hogy ezek egy részéért az egykori sírásók tehetők „felelőssé”, akik a továbbásás érdekében kénytelenek voltak az őket akadályozó kőfalakat elbontani. A sírokon kívül nagy pusztítást végeztek a rétegekben az 1950-es években létesített hőközpont innen kivezetett csöveinek betonteknői is. Az említett magasan jelentkező római réteg legfelső része, egy 60–90 cm vastagság között változó, némelykor erősen átégett, szétterült omladékréteg, amely a terület római korának legkésőbbi időszakához tartozhat. Ezen rétegeket leginkább az 1. árokban tudtuk megfigyelni. A 2. árokban ezek a planírrétegek kevésbé voltak érzékelhetőek, ellenben itt, néhány, az ezekkel a rétegekkel nagyjából azonos időrendi helyzetben lévő kései falcsonkot, illetve a hozzá tartozó járósínt maradványait sikerült megfigyelni. A leletanyag jelenlegi feldolgozottsági szintjén ezeket a rétegeket és a hozzájuk rendelhető objektumokat csak becslésszerűen tudjuk datálni: az ásatási terület legkésőbbi római jelenségei va-

lamikor a Kr. u. 3. századra tehető. A vastag planírréteg alatti, már vékonyabb rétegzettség már egy korábbi időszak ugyancsak omladék- és járósíntétegeiként értelmezhető. Ezekben több esetben freskótörmelékkel erősen kevert „gócok” is mutatkoztak, melyekből azt a következtetést vonhattuk le, hogy a területen egykoron reprezentatívabb, falfestményekkel díszített épületek is álltak. A 2. árok K-i felében felbukkant egy sötétszürke agyagtégla, amelyet egy több sorból kialakított kőfalra alapoztak. A fal mentén belső osztófalak indítását is megfigyelhettük. Az egykori épület felmenő, járósínt feletti falait tehát vályogtéglaalakították ki, melyek belső oldalán mind a terrazzopadló, mind a fal belső vakolt és festett (freskós) indítását megfigyeltük. Az egykori freskós helyiség feltételezett belső oldalán igen nagy mennyiségű freskótöredék (több helyen növényi motívumok részletével) igazolta az épület reprezentatív voltát. Az említett agyagtégla faltól Ny-ra ezzel összefüggő falkonstruksióként tovább folytatódva (sajnos itt már agyagtégla nélkül) egy további helyiség zárófalai bontakoztak ki, melyek legnagyobb meglepetésünkre egy teljesen ép, igen jó megtartású vörös terrazzopadlót öveztek körbe. Mivel a két árok közötti szakasz feltárására nem volt lehetőség, ezért jelenleg még nehezen értelmezhető, hogy milyen viszonyban állnak a 2. árok falai az 1. árokban talált falakkal. Szerencsés módon ugyanis itt is sikerült egy hosszabb K–Ny-i falszakaszt és az abból lecsatlakozó belső osztófalak részletét feltárni. Véleményünk szerint itt már egy újabb épület részletéről lehet szó. Noha ezen épület tájolása megegyezik az előzőével, a falak alapozása más technikával készült és kissé gyengébb minőségű a 2. árokéhoz képest. Az egyik kisebb helyiségben szintén megtaláltuk a padlót, itt azonban nem terrazzot, hanem egyszerűbb, döngölt agyagpadlót alkalmaztak. Noha a relatív kronológiai helyzet és talán a leletanyag is azt sugallja, hogy mindkét épület valamikor a Kr. u. 2. sz. folyamán létesült és volt használatban, az nem kizárt, hogy ezen időszakon belül viszont már eltérő kronológiájúak. A két árok közti eltérés eltűnik, ha a falak alatti legkorábbi rétegeket vesszük szemügyre: a falakat mindkét árokban egy kb. 20–30 cm vastagságú vályogtégla-törmelékes, elplanírozott omladékrétegbe alapozták. Ez a réteg a terület legkorábbi, még fából és vályogból épített létesítményeinek elbontott/leomlott és szétterített (feltehetően egy tudatos tereprendezés által kialakított) jelenségeként értelmezhető. Alatta feltártuk a sötétbarna őshumuszbba beleásott egykori építmények gerenda alapárkait és cölöplyukait is.

A legkorábbi építmények datálásához a Kr. u. 1. sz. utolsó évtizedeire tehető importkerámiák töredékeinek jelenlétén kívül az ismert történeti adatokat is felhasználhatjuk segítségként. Eszerint a környéken Kr. u. 73-ban egy segédcsapat tábort létesített, továbbá 89-ben egy legio idehelyezésével elkezdtek annak táborát is építeni. Ezek alapján a cölöpszerkezetes építményeket valamikor a Kr. u. 80-as 90-es években létesíthették, elbontásuk

és maradványaik elplanírozása pedig a 120-as, 130-as évekre tehető.

Szót kell ejtenünk még a 3. árokban talált régészeti jelenségekről is. Itt munkánkat több, az AKG egykori régi épületéhez tartozó visszabontott, de igen mélyre alapozott téglafal nehezítette. A falak részben roncsolták azt az enyhén ÉK-DNy-i irányú utat, melyet minden valószínűség szerint már a legkorábbi időszakban kialakítottak és használatban lehetett végig a római kor folyamán. Jól mutatja ezt, hogy mind a legkorábbi cölöp-építmények alapárkai, mind a későbbi kőépületek az út irányához vannak tájolva. Az utat – átvágott rétegeinek tanúsága szerint – többször megújították. Felszínét mészkőlapokkal burkolták, melyeket, ha kis részletekben is, de sikerült megfigyelnünk. Az út egy kisebb részletét megtaláltuk az 1. árok K-i végében is.

VÁMOS PÉTER

57. Budapest, III. Nagyszombat utca 1.

B, Ró

A 17970/1 hrsz. telek feltárásait (2004–2005 és 2005–2006) összegezve elmondahtó, hogy a használatára és a legkorábbi megtelepedésre utaló emlékek a bronzkorból származnak. Ezt követően a kora római időszakban a térség vízmentes területnek számított és ipari funkciót töltött be, amelynek bizonyítékait, a későbbi idők bolygatásai révén csak elszórtan, elsősorban a telek déli részén sikerült megfigyelnünk. A Kr. u. 2. századra keltezhető sűrűsárga agyagfoltos épületplanírozási réteg az egész területen jelentkezett. A Kr. u. 2. sz. végi tereprendezéssel hozható összefüggésbe a telek Ny-i felének szintemelése, valamint a korábbi cölöplyukak és gödrök feltöltése is. A régészeti rétegek a Kr. u. 2. századtól kezdődően erősen lejtettek a Duna irányába. A Kr. u. 3. sz. építkezéseivel hozható kapcsolatba a 2. századi rétegeket borító újabb planírozási réteg, kemencék és kisebb-nagyobb beásások.

A limesút K-i oldalának beépítettségére a jelenlegi kutatások alapján kevés az információnk, mivel a területet nem nyílt lehetőségünk teljes mélységében, teljes felületen feltárni. Kr. u. 2. és 3. századi építési horizontot figyeltünk meg. A Kr. u. 2. századi sárga-szürke agyagplanírozási réteg valószínűleg a limesút kiépítésével hozható összefüggésbe. A mész- és kerámiaégető kemencék ipari jellegű területhasználatra utaltak a 3. században. A 3–4. sz. folyamán épült ki az a K–Ny irányú mellékút, amely az amphitheatrum K-i kapuja felé vezetett, és amelyet a középkor folyamán is tovább használtak.

A római kort követően a terület mezőgazdasági célokat szolgáló vízjárta térség volt, amelyet a gyakori áradások veszélyeztettek. Az egykori Zichy-birtokhoz tartozó területen, a 18–19. századi feltöltésben talált nagy mennyiségű állatcsontanyag közeli húsfeldolgozó-
ra utalt. A hajó(k) alapanyaga is feltehetően 1830 után került feldolgozásra. Az állattartással és mezőgazdasági műveléssel kapcsolatban álló kőből épített kutak meg-

szűnése és feltöltése már a kékfestőgyár 1865-től kezdődő építkezéseivel köthető össze.

KIRCHHOF ANITA

58. Budapest, III. Nánási köz 2.

Ró

A BTM Aquincumi Múzeuma 2006. június 13. és október 18. között földmunkákhoz kapcsolódó régészeti szakfelügyeletet látott el. A telken 2006. március 22. és június 11. között végeztünk szondázó jellegű kutatást szennyvíztelep leendő objektumainak helyein, akkor régészeti objektumok nem kerültek elő. Az építéshez kapcsolódó földmunkákat pedig ez alkalommal kísértük figyelemmel: régészeti objektumok, illetve leletanyag sem került elő. A Duna-parton tavalyi évben feltárt csővezetéknyomvonalra is most fektették le a vezetéket, amelynek földmunkái során az általunk feltárt V metszetű árok kis részlete, illetve a korábban szintén kutatott mészégető kemence hulladék rétegének egy része került elő. Északabba azonban – eltérve az eredeti, tervezett nyomvonalától – fel nem tárt területen is húzták tovább az árkot, amelynek egy pontján újabb, eddig ismeretlen késő római kori mészégető kemence K-i szélé került elő, ezt metszetben tudtuk dokumentálni. A továbbiakban itt régészeti objektum nem mutatkozott, a római épület falaitól K-re behelyezésre került az azokat védő falrendszer is, ezt a munkát is figyelemmel kísértük.

T. LÁNG ORSOLYA

59. Budapest, III. Nánási út 2.

Ó, Ró

2006. március 22. és június 2. között, megszakítással végeztük a fenti terület szondázó jellegű kutatását. A terület K-i, Duna felé eső részén 2005-ben végzett szondázás során régészeti lelet, objektum nem került elő. A telek Ny-i részén (Nánási út felé) szondaárkot nyitottunk. Ezek közül kettőt a jelenlegi Aranyhegyi-patak töltésének tetején, míg a másik kettőt a Duna-parttal egy szinten. A felületek közül kettőben az újkori feltöltés alját nem értük el (2–3 m mélyen) részben a Duna emelkedő vízszintje miatt, részben pedig azért, mert a leendő műtárgy is ezen a szinten marad. Az 5. sz. felületben 4 m mélységben értük el az újkori feltöltés alját, ebből szórvány őskori leletanyag került elő. Alatta szürke, agyagos szint mutatkozott, amelyet azonban a dokumentálás után elöntött a Duna, így itt sem sikerült mélyebbre jutni. A 2. sz. felületben a 2 m vastag feltöltés alatt szintén a fent említett szürke, agyagos réteg jelentkezett, benne egy K–Ny-i irányú, sekély, teknős aljú árokkal, betöltése újkori feltöltés volt. Az árok az Aranyhegyi-patak párhuzamos, talán a terület É-i részén állt egykori malomépülethez vezette a vizet. A szürke agyagrétegben szondát nyitottunk, amelyből kiderült, hogy e réteg alatt további szürke, barna homokos szintek, és talán újabb medernyomok voltak.